

ЧАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх № КВПЧ-853-14-21
дата 9.07.2018 г.

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

СВ. СИНОД

№ 595
09.07. 2018 г.

СОФИЯ

Тел.: 987 56 11

**ДО
Г-Н КРАСИМИР ВЕЛЧЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА И
ПРАВТА НА ЧОВЕКА
СОФИЯ**

УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Съобщаваме Ви, че Св. Синод на Българската православна църква – Българска Патриаршия в заседанието си на 21.06.2018 г., прот. № 15 – пълен състав, разгледа Ваше писмо, вх. № 243/14.05.2018 г., с приложен постъпил Законопроект за изменение и допълнение на Закон за вероизповеданията № 854-01-34, внесен от Цветан Генчев Цветанов, Корнелия Петрова Нинова и Мустафа Сали Карадйъ, и № 244/14.05.2018 г. с приложен постъпил Законопроект за изменение и допълнение на Закон за вероизповеданията № 854-01-35, внесен от Искрен Василев Веселинов и група народни представители и реши:

Приема текст на Становище на Българската православна църква – Българска Патриаршия относно законопроекти за изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията: № 854-01-34 от 04.05.2018 г., и № 854-01-35 от 09.05.2018 г., което приложено Ви изпращаме в отговор на Вашето писмо.

Приложение: по текста.

С уважение,

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД

ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

СТАНОВИЩЕ

Относно: законопроекти за изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията: № 854-01-34 от 04.05.2018 г., и № 854-01-35 от 09.05.2018 г.

Предварителна бележка:

Настоящото становище се основава на принципите, върху които се изгражда конституционния, законов и демократичен модел на църковно-държавни отношения, както и на установения от хилядолетия вътрешно-църковен каноничен ред относно неприкосновеността на имуществото на Църквата, особения статус на свещенослужителите, който е гаранция за нейната автономност, свобода на вероизповед и богослужебна практика. Тези принципи са приложени като метод за оценка на внесените законопроекти, респективно на предлагания анализ на отделни разпоредби в тях.

I. Конституционен статус на вероизповеданията

1. Конституционната уредба на вероизповеданията се съдържа в глава I „Основни начала“ в чл. 13 от Конституцията на Република България (КРБ):
„Чл.13(1) Вероизповеданията са свободни.
(2) Религиозните институции са отделени от държава.
(3) Традиционна религия в Република България е източноправославното вероизповедание.
(4) Религиозните общности и институции, както и верските убеждения не могат да се използват за политически цели.“ и в глава II „Основни права и задължения на гражданите“:
Чл. 37. (1) Свободата на съвестта, свободата на мисълта и изборът на вероизповедание и на религиозни или атеистични възгледи са ненакърними. Държавата съдейства за поддържане на търпимост и уважение между вярващите от различните вероизповедания, както и между вярващи и невярващи.
(2) Свободата на съвестта и на вероизповеданието не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и свободите на други граждани.“
2. Разпоредбата на чл. 13, ал.1 от КРБ, която прогласява принципа за свобода на вероизповеданията, се намира в гл. I "Основни начала" и е във функционална обусловеност с чл. 37, ал. 1, който осигурява ненакърнимостта на основни права, които са част от комплексното субективно право на вероизповедание и се намира в гл. II "Основни права и задължения на гражданите".
3. Според диспозитива на Решение № 5 на Конституционния съд от 11 юни 1992 г. по к. д. № 11/92 г. за тълкуване на чл. 13, ал. 1, 2 и чл. 37 от Конституцията
„Правото на вероизповедание не може да бъде ограничавано по никакъв начин, освен в случаите на чл. 13, ал. 4 и чл. 37, ал. 2 от Конституцията, а именно когато религиозните общности и институции се използват за политически цели или когато свободата на съвестта и вероизповеданието е

насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и свободите на други граждани. **Посочените ограничителни основания са изчерпателно изброени и не могат да бъдат разширявани или допълвани чрез закон или чрез тълкуване.** Чрез закон могат да бъдат определяни само конкретните механизми за тяхното осъществяване.

Религиозните общности и институции са отделени от държавата. **Недопустима е държавна намеса и държавно администриране на вътрешноорганизационния живот на религиозните общности и институции,** както и в тяхното обществено проявление освен в посочените вече случаи на чл. 13, ал. 4 и чл. 37, ал. 2 от Конституцията“.

4. Пределите на свобода на вероизповеданията се определят от наличието на други ценности, които също са конституционно защитени. Такива ценности са основните права и свободи на гражданите. Тяхната неотменимост е прогласена с чл. 57, ал. 1 от основния закон, като съществува възможност за ограничаване само на някои от тях при предпоставките, съдържащи се в чл. 57, ал. 3 от Конституцията, изрично постановено в **Решение на КС № 12/15. 07. 2003 г., по к. д. № 3/2003 г.** В тази норма е предвидено, че при обявяване на война, на военно или друго извънредно положение, може със закон да бъде временно ограничено упражняването на отделни права на гражданите, с изключение на изчерпателно изброените, едно от които е свободата на вероизповедание по смисъл на чл. 37, т.е. дори в тази хипотеза правото на вероизповедание не може да бъде ограничавано.
5. **Според Решение № 2 от 18 февруари 1998 г. по к. д. № 15/1997 г.:** „семантично думата "вероизповедания" в случая обхваща и персоналният състав на религиозните системи в смисъл на общности; **религиозните институции, в частност църквата, са отделни и независими от държавата, а държавата е светска.**“

II. Отменени норми от Конституционния съд с Решение № 5 от 11 юни 1992 г. по к. д. № 11/92 г. от Закона за изповеданията от 1949 (отм.), които следва задължително да се имат като коректив при обсъждане на внесените законопроекти.

Решението гласи: **“Конституционният съд счита, че относно разпоредбите на чл. 13 и 37 от Конституцията като действащо право в случая намира приложение § 3, ал. 1 във връзка с чл. 5, ал. 2 от Конституцията. Разпоредбите на Закона за изповеданията, които са в противоречие с чл. 13 и 37 от Конституцията, следва да се считат за отменени по силата на непосредственото действие на тези конституционни норми от момента на влизането на Конституцията в сила. Това може да се констатира инцидентно от всеки правоприлагащ орган. Така в пряко противоречие с чл. 13 и 37 от Конституцията са например разпоредбите на чл. 10, 12, 18, 20, 21, 22 и 23 от Закона за изповеданията.“**

6. **Отменените от КС разпоредби са следните:**

- **„Чл. 10.** (Отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Свещенослужители и длъжностни лица в кое и да е изповедание могат да бъдат само лица, които са български граждани, честни и благонадеждни и не са лишени от права с влязла в законна сила присъда.“*
- **„Чл. 12.** (Изм. - Изв., бр. 1 от 1951 г., отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Свещенослужители, както и всички други служители по ведомствата на изповеданията, които нарушават законите, обществения ред и добрите нрави, или работят против демократическите уредби на държавата, независимо от другата им отговорност, по предложение на директора на изповеданията, могат да бъдат временно отстранени от длъжност или уволнени. Отстраняването от длъжност или уволнението се извършва незабавно от съответното ръководство на изповеданието, щом получи за това предложение от директора на изповеданията. Ако свещенослужителят не бъде отстранен от изповедното ръководство, той се отстранява по административен ред.“*
- **„Чл. 18.** (Изм. - Изв., бр. 1 от 1951 г., Отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Споменаването на върховната държавна власт и нейните органи от изповеданията при разните религиозни служби, обреди и тържества, може да става само по предварително одобрени изрази от Дирекцията на изповеданията при Министерския съвет.“*
- **„Чл. 20.** (Отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Образуването на дружества и организации с религиозно-нравствена цел, както и издаването на печатни произведения за религиозна просвета, се подчиняват на общите закони и на административните разпореждания.
Възпитанието и организирането на децата и младежта се извършва под особените грижи на държавата и се намира извън кръга на дейност на изповеданията и техните свещенослужители.“*
- **„Чл. 22.** (Изм. - Изв., бр. 1 от 1951 г., отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Изповеданията могат да поддържат връзки с изповедания, учреждения, организации или официални лица, които имат седалището си или местожителството си извън пределите на страната, само с предварително разрешение на директора на изповеданията.“*
- **„Чл. 23.** (Отм. - ДВ, бр. 49 от 1992 г. с РКС № 5) *Изповеданията или техните подразделения (ордени, конгрегации, мисии и пр.), които имат седалище в чужбина, не могат да откриват в Народната република България свои подразделения: мисии, ордени, благотворителни и други заведения; заварените такива се закриват в едномесечен срок от влизането в сила на настоящия закон.*

Всички имуществва на закритите, съгласно предходната алинея, поделения: мисии, ордени, благотворителни и други заведения, преминават в собственост на държавата срещу справедливо обезщетение. Размерът на обезщетението се определя по реда на чл. 21 от настоящия закон.“

Следователно за норми с подобно съдържание във внесените законопроекти съществува сериозен риск да бъдат намерени за противоконституционни.

III. Един от основните мотиви и в двата законопроекта е да се осигури прозрачност на източниците и начина на финансиране на вероизповеданията, включително и външното финансиране, т.е. от други държави и юридически лица, което с оглед на международната обстановка и в духа на борбата с тероризма, налага според вносителите пряко ангажиране на държавата, като във връзка с това се предлага държавно субсидиране, включително и за заплати на свещенослужителите.

7. Първият основен въпрос, който се поставя във връзка с този основен мотив за предлаганите ЗИД на ЗВ, е дали ще бъдат постигнати целите, които се преследват с тях.

Действащият Закон за вероизповеданията/ЗВ/ е един демократичен закон, в съответствие с международните стандарти на универсалните и регионални международни договори - чл. 18, ал. 1 Международния пакт за граждански и политически права МПГПП и чл. 9 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи /ЕКПЧ/ - безспорно признато и от Конституционния съд на РБ в цитираните по-горе решения. **Неговата промяна в тази му част – гарантирането свободата и вътрешно управление на вероизповеданията – носи сериозен риск за нарушаване на основни демократични принципи, като при това и добрите мотиви за законодателни промени, ще се компрометират от само себе си.**

Рискът от отнасяне на въпроса пред Европейския съд за правата на човека е огромен, като възможните негативни последици за националния правен ред могат да са сериозни.

8. Следва да се отбележи, че действащи разпоредби от ЗВ дават възможността да бъде ограничено правото на вероизповедание по смисъла на чл. 8, ал. 1 а именно, когато бъде нарушен чл. 7, ал. 1, според който свободата на вероизповедание не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и свободите на други лица и ако е нарушено изискването според ал. 2, че религиозните общности и институции, както и верски убеждения, не могат да се използват за политически цели.

При тези нарушения всяко заинтересувано лице или прокурорът имат право по исков ред пред СГС да поискат:

1. спиране на разпространението на дадено печатно произведение;
2. спиране на издателската дейност;
3. ограничаване на публичните изяви;
4. отмяна на регистрацията на учебно, здравно или социално заведение;

5. преустановяване на дейността на юридическото лице за срок до 6 месеца;
6. отмяна на регистрацията на юридическото лице на вероизповеданието.

Изводът е, че държавата е създала ясни и категорични законови гаранции за защита чрез иск на прокурора или всяко заинтересувано лице по съдебен ред, да иска някои от ограниченията, изброени по-горе и да се стигне дори до отмяна на регистрацията на вероизповедание.

9. Законът за вероизповеданията е устройствен закон, който урежда основни въпроси от правния статус на вероизповеданията и основните принципи на функциониране на модела държава – религиозни институции на основата на принципа на секуларизма.

Борбата с тероризма или други престъпления, насочени срещу конституционния и законов ред в държавите са в предметния обхват на други специални закони.

Например Законът за противодействие на тероризма дава определение за тероризъм в §. 1 от Допълнителните разпоредби и ясно препраща към изброени престъпления от НК - "Тероризъм" е всяко престъпление по чл. 108а, ал. 1 - 4, ал. 6 и 7, чл. 109, ал. 3, чл. 110, ал. 1, предложение шесто и ал. 2, чл. 308, ал. 3, т. 1 и чл. 320, ал. 2 от Наказателния кодекс.

Не може да се използва специалният Закон за вероизповеданията, който е изграден на основата на принципа на свободата на вероизповеданията и отделеността на религиозните институции от държавата и ненамеса на държавата във вътрешния им живот, за да се осъществява правна защита от тероризма. Не бива вековното право на самоуправление на Църквата да става заложник на трудността на държавата да се справи с тези глобални предизвикателства като борбата с тероризма и екстремизма.

Всяка правна система, включително и българската правна система, е предвидила по-високо ниво на строго специализирани средства за защита, каквито са регламентирани в следните закони:

- ЗАКОН ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТЕРОРИЗМА;
- ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА;
- ЗАКОН ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗАЩИТА НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ;
- ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ "НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ";
- ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ "РАЗУЗНАВАНЕ";
- ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ СРЕЩУ ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ;
- ЗАКОН ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ПЛАЩАНИЯТА В БРОЙ.

Тези действащи нормативни актове у нас са съответни на подобните в ЕС и страните от НАТО и са адекватен законов инструментариум за борба с тероризма. Спорно е дали е необходимо този инструментариум да бъде допълван с увеличаване на контролните правомощия на една дирекция в МС „Вероизповедания“, чрез което се цели контрол на даренията и финансите на вероизповедания, което е грубо нарушение и намеса на държавата чрез изпълнителната власт във вътрешния живот на религиозните институции и противоречи на Конституцията.

Основен конститутивен признак на всяко вероизповедание е верското убеждение, което се проверява при регистрацията на съответното вероизповедание чрез описването му в устава и е несъвместимо с понятия като „религиозен радикализъм“ и тероризъм. Ако такива верски убеждения се проявяват в дейността на съответното вероизповедание, има съответните законови средства за противодействие.

Явленията следва да се назовават с точните понятия, а не да се борави с общо понятие като „религиозен радикализъм“.

Опитът в Австрия да бъде приет Закон за исляма, който е отделен от Закони за другите религии, като забраната за финансиране от чужди държави се отнася само до исляма, е силно критикуван. Разпростирането на този принцип върху всички вероизповедания се натъква на още по-големи практически трудности и конфликти с почти всички останали вероизповедания.

Църквите и вероизповеданията не се водят от принципа на националните държави и гражданство. Някои вероизповедания биха изчезнали, ако не се финансират от Църквата-майка; само при БПЦ - БП този проблем не съществува, което не означава, че Българската православна църква не следва да апелира за запазване на религиозния мир в страната и ненамеса в делата и на останалите изповедания.

Ако държавата иска да санкционира радикалната ислямистка пропаганда, то това трябва да стане с подходящите средства за защита на националната сигурност, без да се засяга правото на свободно изразяване на религиозно мнение или популяризиране на религия. В този смисъл Българската православна църква подчертава своята изконна толерантност към всички вероизповедни общности в България, различни от православната.

10. От съществено значение е наказателно-правната защита в Наказателния кодекс, каквато е осигурена чрез:

„чл. 108, ал. 1 от Наказателния кодекс (проповядване на фашистка или друга антидемократична идеология или насилствено изменение на установения от Конституцията на Р България обществен и държавен строй)“;

„чл. 162, ал. 1 от НК - Който чрез слово, печат или други средства за масова информация, чрез електронни информационни системи или по друг начин проповядва или подбужда към дискриминация, насилие или омраза, основани на раса, народност или етническа принадлежност.....

ал. 2 който употреби насилие срещу друго или повреди имота му поради неговата раса, народност, етническа принадлежност, религия или политически убеждения..... „

и „ал. 3 Който образува или ръководи организация или група, която си поставя за цел извършването на деяния по ал. 1 и 2 или системно допуска извършването на такива деяния...“

В това отношение, разбира се е от съществено значение чл.108а от НК относно тероризма.

Нямо по-сериозна защита от уредената в гл. III, раздел II от „Престъпления против изповеданията“ от Особената част на НК и най-вече от чл. 166 от НК:

„Който образува политическа организация на религиозна основа или който чрез слово, печат, действие или по друг начин използва църквата или религията за пропаганда против държавната власт или нейните мероприятия, се наказва с лишаване от свобода до три години, ако не подлежи на по-тежко наказание“.

В случай, че цитираните норми не са достатъчни за да бъдат санкционирани тези опасни обществени явления, те би следвало да се криминализират чрез изменение на НК, за да се носи наказателна отговорност от извършилите ги лица. Следва да се имат предвид и цитираните по-горе норми от НК във връзка с легалната дефиниция за „тероризъм“ която дава Закона за противодействие с тероризма.

ИЗВОД: българското законодателство дава всеобхватна законова защита и съответни мерки и правомощия на специализираните органи – ДАНС, разузнаване, прокуратура, МВР и съд по специалните закони за борба с тероризма, без с това да се променя демократичната законова основа за вероизповеданията, чиито верски убеждения и богослужебна практика изключват такива явления в своята дейност. В случай, че има негативни прояви в дейността на признатите вероизповедания, когато не става дума за престъпления по НК или тероризъм, ЗВ в чл. 8. е предвидил достатъчно средства за защита.

СВЕТИЯТ СИНОД Е КАТЕГОРИЧНО ПРОТИВ ДА СЕ ДАВА ОПРЕДЕЛЕНИЕ, В КОЙТО И ДА Е ЗАКОН, НА ПОНЯТИЕТО „РЕЛИГИОЗЕН РАДИКАЛИЗЪМ“.

В сравнителен план не ни е известно акт на национално законодателство или международен договор да дава подобна легална дефиниция за „религиозен радикализъм“, каквато се съдържа в един от коментиранията законопроекти.

Подобни определения, за които международната общност не е постигнала съгласие по дефинирането им в универсален или регионален международен договор, е повече от опасно да се дефинират в национален закон, още повече, когато става дума за понятия, свързани с вероизповедания. Нещо повече, в дефинирането на такова понятие е водеща позицията на конфесиите и научните достижения на вътрешното право на съответното вероизповедание, които очевидно не могат да си позволят да работят с еkleктика и да достигнат до единно нормативно понятие за „религиозен радикализъм“ за целите на международното и респ. на съответното национално право.

Дори в Конвенцията на Организацията Ислямска конференция за борба срещу международния тероризъм¹ не се споменава понятие „религиозен радикализъм“, а само „джихад“. В нея договарящите се страни ще си сътрудничат в подкрепа на усилията за разграничаване на исляма от новата ислямска мисъл, основана на „джихад“.

11. Сега действащата нормативна уредба е достатъчно ясна при определяне на субсидиите за вероизповеданията и не създава проблеми. Според чл. 35, т. 9 във вр. с чл. 21, ал.3 от ЗВ, Дирекция „Вероизповедания“ прави предложения пред Министерския съвет по проекта на държавния бюджет за разпределението на държавната субсидия, предназначена за регистрираните вероизповедания, и осигурява отчетността.

Светият Синод приветства упражняването на контрол за разходване на получаваната от вероизповеданията държавна субсидия, който е целесъобразен и резонен. Този контрол спрямо държавната субсидия е уреден и сега. Св. Синод държи този модел да бъде запазен.

По смисъла на предлаганите промени, обаче, религиозните институции биват поставени в състояние на свръхзависимост от натоварения със свръхфункции и свръхпълномощия административен

¹ Приета в Уагадугу, Буркина Фасо на 1 юли 1999 г. с депозитар Генералния секретар на Организацията Ислямска конференция.

орган - Дирекция „Вероизповедания“. По наше мнение това е доста силова намеса на държавата във вътрешния живот на вероизповеданията; не коментираме дали това не би създадо предпоставки за вземане на субективни и непрозрачни решения.

12. Сега действащият модел в чл. 28 от ЗВ е адекватният нормотворчески подход и законодателна техника, а именно - разпределението на държавната субсидия за регистрираните вероизповедания да се извършва с годишния закон за държавния бюджет.

По същия начин е и уредбата в чл. Чл. 25, ал. 1 от ЗВ, според която държавата може да подпомага и насърчава регистрираните по този закон вероизповедания за осъществяване на тяхната религиозна, социална, образователна и здравна дейност чрез данъчни, кредитно-лихвени, митнически и други финансови и икономически облекчения, при условия и по ред, определен в съответните специални закони. Според ал. 2 на същия член, когато вероизповеданията ползват преференции по ал. 1, годишните им счетоводни отчети подлежат на независим финансов одит при условията, предвидени за юридическите лица с нестопанска цел, определени за осъществяване на общественополезна дейност. В ал. 3 е предвидено, че при констатиране на закононарушения Министерството на финансите уведомява органите на прокуратурата и на Агенцията за държавна финансова инспекция за извършване на проверки и на предвидените в закона действия.

В случай, че се налага промяна в някои от специалните закони, то същата следва да се извърши в съответните закони, а не да се променя ЗВ като се предвижда намеса на контролните финансови органи във вътрешно организационния живот на вероизповеданията чрез проверка на техните финансови отчети, което означава контрол върху имуществото, формиращо се основно чрез дарения и завещания. Този законов подход е в нарушение на Конституцията и цитираните конституционни решения.

13. Православното църковно право се основава на своите църковно-юридически източници от времето на първото хилядолетие. В тези източници, като например в Правила 24 и 25 на Антиохийския събор, всяка отделна Поместна църква се споменава и се признава за субект на оная част от общото църковно имущество, която ѝ принадлежи и е добита от нея чрез пожертвования, наследство, завещание или друг подобен начин. Според правило 24 „справедливо е църковното имущество да бъде пазено за църквата с всяка точност, съвест и вяра във Всевиदेца и Съдията Бога, като с него се разпорежда с присъщата му власт и разсъждение епископът, на когото са поверени всички човеци и душите на ония, които се събират в храма...“ Според правило 25: „Епископ нека има власт над църковното имущество, нека разпорежда с него най-предпазливо и със страх Божий...“

От древните канонични извори и техните тълкувания става ясно, че правото на Църквата да притежава имущество има отношение към изпълнението на мисията ѝ на земята като обществена институция с особено предназначение, т. е. това обстоятелство има отношение към богослужението, тъй като е необходимо място, където да се отслужва то. Ако държавата препятства Църквата да употребява църковното имущество съгласно предназначението му, това означава, че се пречи на самото богослужение, т. е. в Църквата има гонение. В този смисъл,

отношението на държавата, по-специално на законодателството и най-вече гражданското, спрямо положението на църковното имущество, е от особена важност.

Отчитайки каноничната практика и традициите на вероизповеданията в България, действащият Закон за вероизповеданията (ЗВ) отразява тази специфика. Това намира място в концепцията за функционалната връзка между субективното право на вероизповедание и правото на вероизповеданията да притежават имущество.

Модерното законодателство определя правото на собственост върху определено имущество и различните имуществени права като част от съдържанието на правото на вероизповедание. В чл. 6 от ЗВ в правото на вероизповедание като сложно, субективно, комплексно право са включени и такива права като: да се установяват и поддържат места за богослужения или религиозни събрания; да се произвеждат, придобиват и използват за богослужебните цели, необходимите материали и предмети за обредите на една религия или вяра; да се събират и получават доброволни финансови и други помощи, и дарения от отделни лица и институции.

Администрирането и контролът на счетоводството на вероизповеданията и проверка на техните дарения представлява държавно администриране на техния автономен живот, тъй като от своето основаване до днес Църквата формира своето имущество главно чрез дарения. Това са пожертвования на хората към нея и имената на много хора остават неизвестни дори за църковните служители.

14. Като пример за правилен законодателен подход и действително подпомагане чрез данъчни облекчения в специален закон, така както предвижда чл. 25 от ЗВ, е държавната политика чрез изключване на данъчна тежест при определени сделки на вероизповеданията.

Според чл. 24, ал. 1, т. 9 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) се освобождават от данък върху недвижимите имоти храмовете и манастирите, предназначени за богослужебна дейност, заедно с поземлените имоти, върху които са построени - собственост на законно регистрираните вероизповедания в страната, както и молитвените домове заедно с поземлените имоти, върху които са построени - собственост на законно регистрираните вероизповедания в страната.

Освобождават се от данък наследство според същия закон в чл. 2а. имуществото, завещано на Българския червен кръст, законно регистрираните вероизповедания в страната, читалищата и другите юридически лица, които не са търговци, с изключение на организациите с нестопанска цел, определени за извършване на дейност в частна полза.

Според чл. 48, ал. 1, т. 1 б. „ж“ от ЗМДТ се освобождават от данък при придобиване на имущества по дарение и по възмезден начин законно регистрираните вероизповедания в страната за имотите по чл. 24, ал. 1, т. 9.

Според чл. **Чл. 71а., ал. 1** от ЗМДТ не се събира такса за битови отпадъци за услугите, предоставени на молитвени домове, храмове и манастири, в които се извършва богослужебна дейност от законно регистрираните вероизповедания в страната, заедно с поземлените имоти, върху които са построени.

Изброените примери, показват, че държавата има волята реално да подпомага вероизповеданията чрез съответните преференции, предвидени в специалните закони чрез освобождаване на данъци за дарение и при наследяване, когато става дума за недвижими имоти. Тези сделки са публични поради особената форма за действителност на

сделките за недвижими имоти, за която важат разпоредбите на чл. 18 ЗЗД и вписването им в публичния имотен регистър.

15. Св. Синод категорично възразява държавен административен орган да събира информация за религиозните убеждения на отделни граждани, чрез задължаване на вероизповеданията да декларират имената на своите дарители.

Очевидно става дума за дарения за движими имуществва, включително парични суми. В този случай важат правилата на чл. 225, ал. 2 от ЗЗД, според които дарението като договор трябва да стане в писмена форма с нотариална заверка на подписите или **чрез предаване**, а на ценни книжа според надлежния ред за прехвърлянето им.

Следователно от предмета на дарението зависи дали договорът е формален или неформален, след като има възможност за предаване, т.е. неформално. Когато става дума за разплащания над 10 000 лева ще важат правилата на Закона за ограничаване на плащанията в брой.

В Православната църква даряването е част от религиозния живот на вярващия. Като част от неговия интимен религиозен живот, даряването, видовете пожертвования, начините за даряване и т.н. се регламентират от учението и вътрешното (канонично) право на Църквата, а не могат да бъдат предмет на регламентиране и контрол от страна на държавата. Даренията в Църквата са дълбоко личен акт. Както посочихме по-горе, според Закона за задълженията и договорите, има възможност дарението да е неформална сделка, така че може да не бъде направена в писмена форма, а в случая не е необходимо и форма за доказване, защото дарителите не желаят да доказват пред Бога или пред трети лица, че са направили дарение.

16. Следва да се подкрепи идеята на вносителите да се увеличи държавната субсидия за вероизповеданията, включително и за заплати на свещенослужителите, но това да става, както и досега със Закона за държавния бюджет - целево за строителство и ремонт за храмове и за заплати. Това е по-правилният и конституционосъобразен модел на субсидиране на религиозните институции. Контролът да се предвиди в съответните специални закони за тази субсидия, при спазване на общото законодателство за контрол за публични средства за всички правни субекти. Смятаме, че в момента действащата разпоредба на чл. 25 от ЗВ е пределно ясна и през тези 15 години от прилагането на закона не ни е известно да се констатирани порочни практики.

Св. Синод на БПЦ-ПЦ заявява, че включително и за задграничните епархии начинът на финансиране на църковните общини, регистрирани по съответните национални законодателства следва да бъде чрез Епархията на Западна и Средна Европа и Епархията в САЩ, Канада и Австралия. Финансирането на църковните общини на БПЦ-БП в отделните държави, игнорирайки Епархиите със седалище в Берлин или Ню Йорк би било груба намеса във вътрешния живот на Църквата и несъобразяване с йерархията в БПЦ - БП.

Необходимо е да се припомни, че не могат да се възлагат на който и да е държавен орган или орган на местната власт „да определя условия и ред“, а още по-малко на Дирекция „Вероизповедания“ при МС, която не е субект на правото и не е орган на власт, а структурно звено в администрацията на МС, без това да е първично уредено в закон. Дори първични обществени отношения не могат да се уреждат в подзаконов

нормативен акт. Условия и ред за каквото и да било не могат да се определят от Дирекция „Вероизповедания“, най-много ред може да се уреди в подзаконен акт, но не и да се възложи преценка по оперативна самостоятелност на администрацията на изпълнителната власт. Такива предложения водят до произвол и са противоконституционни.

В заключение може да се каже, че

- За някои от преследваните от законодателя цели вече съществуват нормативни решения в други действащи закони;
- За постигането на друга група цели може да се мисли чрез изменения на други действащи закони;
- Трета група цели, особено такива, които индиректно представляват ограничаване на правото на свободно изповядване на религия, не могат да бъдат постигнати, без съответните нормативни решения да бъдат обявени за противоконституционни.

Общото мнение на Светия Синод на БПЦ - БП е, че в една спокойна и задълбочена дискусия може да бъдат отделени онези добри цели на законодателя, за които да се намерят подходящите нормативни решения в общата нормативна рамка на страната.

Опитът от почти двайсетгодишния политически инспириран разкол в Българската православна църква доказва, че всяка намеса на държавата във вътрешните дела на Църквата, води до тежки последствия както за Църквата, така и за самата държава. Историческият опит показва също така, че винаги когато държавата се е опитвала да упражни контрол върху дейността на Църквата или да моделира вътрешно-църковния живот по своите светски критерии, това е завършвало с неуспех. Православната църква е институция с двухилядолетна история, основана от Самия Господ Исус Христос. Редували са се периоди на гонения от страна на държавата с периоди на мирно съвместно съществуване.

Историята доказва, че демократичните отношения между държавата и Църквата при взаимно уважение и при гарантиране правата на самоуправление на Църквата са гарант за националната сигурност в България. Такива отношения бяха успешно установени и гарантирани чрез действащия Закон за вероизповеданията. БПЦ е доказала, че представлява основен фактор на стабилността и националната сигурност в България, както и вековна опора за българския народ, дори в периодите когато държава не е имало.

Изхождайки от всичко това, смятаме, че предлаганите промени в ЗВ, са противоречиви и чрез тях не се постига целения резултат, нуждаят се от сериозна преосмисляне, включително и от тяхната необходимост, за да не поставят под съмнение установеното добро сътрудничество на демократична основа между държава и Църква.

Приложение: анализ на отделни нормативни предложения

Анализ на конкретните предложения (параграфи) по двата
законопроекта въз основа на принципните положения в основното
изложение

17. По № 854-01-34 от 04. 05. 2018 г., внесен от народните представители Цветан Генчев Цветанов, Корнелия Петрова Нинова и Мустафа Сали Карадайъ:

17.1. По §. 2 относно допълнение на чл. 7, ал. 2 забраната за използването за политически цели да се отнася за средните и висшите духовни училища следва да бъде подкрепена, но това изискване по принцип се съдържа и в съответните специални закони, така че е без значение дали ще се допълни разпоредбата в този смисъл (вж. напр. Чл.3, чл. 4, чл. 22, т.3 и т.4, чл. 5б, ал. 1, т. 4 от Закона за висшето образование, чл. 11, ал.; чл.11, ал. 1 и 2 от Закона за предучилищното и училищно образование).

17.2. По §. 3 относно допълнението с две нови ал. 3 и 4 на чл. 11 относно възможността вероизповеданията да правят предложения, мнения, становища по проекти за закони и административни актове са абсолютно излишни, защото вероизповеданията имат това право и сега. Това право им е гарантирано по Закона за нормативните актове(вж. чл. 18а и чл. 18б и гл. II и гл. III и особено чл. 26, ал. 1 и 2) и Правилника за организация и дейността на Народното събрание.

17.3. По §. 4 предложението предизвиква резерви, тъй като с него се предлага в Уставите да се допълни „начини на финансиране и разходване на средства, управление и разпореждане с имущество“. Следва да се има предвид, че това е съдържанието на чл. 22 от ЗВ, според който разпореждането с имуществото на вероизповеданията се урежда според техните устави. Тези въпроси са от автономията на вътрешноорганизационния живот на вероизповеданията. Действащите разпоредби на чл. 17, т. 7 във вр. с чл. 22 от ЗВ е достатъчна гаранция за публичност.

17.4. По §.5. относно създаването на нов чл. 20а, следва да се отбележи, че систематичното му място не е в глава „Имущество и финанси“, тъй като засяга регистрационния режим и попълване на ръководни органи на вероизповеданията, т.е. засяга правния статус на вероизповеданията като юридически лица. По тези съображения систематичното място на предлагания чл. 20а е в глава Трета „Регистрация“. Този параграф решава проблеми, които възникват в съдебната практика поради невъзможността да се изберат органи в някои вероизповедание. При систематическо и телеологическо тълкуване на предлаганата разпоредба става ясно, че засяга само вероизповеданията, които подлежат на регистрационен режим.

Категорично следва да се възрази за предвидената възможност **за предварително уведомяване** на Дирекция „Вероизповедания“ към МС относно провеждането на избор за нови органи, защото това е въпрос на автономното управление на вероизповеданията и е противоконституционна разпоредбата в тази ѝ част. Уведомителният режим може да се отнася относно публичност, но на вече избрани органи

на вероизповеданието. Освен това, липсва регламент, който да урежда подходяща санкция, при условие, че не се осъществи избор на нови ръководни органи в указаните срокове.

17.5. По §.6. относно създаването на нови ал. 4-20 във връзка с предоставянето на държавна субсидия, включително и за заплати на свещенството, важи казаното по-горе принципно становище за съответната адекватна конституционносъобразена уредба в специалните закони.

Категорично е възражението на Светия Синод да се представят финансови отчети на вероизповеданията. Такъв, нормативно установен контрол е имало през тоталитарния, авторитарен и богуненавистен режим от 1949 до 1990 г. Повторното му установяване би било белег за наличие на аналогични тенденции в съвременната българска държава.

Така уреден, въпросът за държавна субсидия не определя справедлив и обективен критерий за разпределението ѝ. По данни на последното преброяване, извършено през 2011г., населението на България е 7 364 570. От тях 4 374 135 са православни, 577 139 са мохамедани, 48 945 са католици, 64 476 са протестанти, 706 са юдеи, 1715 са армено - грегорианци, 9 023 - друго изповедание, 272 264 сочат, че нямат вероизповедание и 409 898 сочат, че не се самоопределят. Видно от броя на населението на Р. България държавна субсидия ще получат само православните и мохамеданите. Православните от 2001г. до 2011 г. са намалели от 6 552 751 на 4 374 135, както и мохамеданите от 966 978 на 577 139.

В §14 от Преходните и заключителни разпоредби е посочено, че държавната субсидия за 2018 г. за всяко вероизповедание се определя съгласно чл. 21 ал.5 при размер на 10 лв. за едно самоопределило се лице. Това означава, че мохамеданите ще получат пълния размер на дължащата им се субсидия – т.е. 577 139 лв. При 4 374 135 милиона православни, ако няма прагът от 15 000 000 лева, както се предлага в проекта на народните представители Цв. Цетанов, К. Нинова и Карадайъ, на тях биха им се полагали 43 741 350 лева (*четиридесет и три милиона седемстотин четиридесет и една хиляди и триста и петдесет лева*). Следователно съобразно числеността си православните ще получат много по - малко от мохамеданите.

Затова следва да се приеме друг, принципен начин на разпределение на субсидията, който да е пропорционален на членовете на вероизповеданията. Предоставените 15 000 000 лева, имайки предвид броя на свещениците и служителите в БПЦ, ще стигнат, и то не напълно, единствено за заплатите, като се съобрази начинът, по който ще се разпределя текущата субсидия.

В §. 14 от Преходните и заключителни разпоредби е посочено как ще се определя държавната субсидия за 2018 г., а как ще се определя след това не е понятно, нито се дават гаранции за изплащането на заплатите на свещенослужителите и служителите по трудово правоотношение в религиозните институции. Затова следва да се възприеме принципа на пропорционалност на разпределение на субсидията съобразно членската маса, като не се определя горна граница, тъй като всяка година бюджетът ще има различни възможности за дотиране на вероизповеданията.

Извод: Според Св. Синод на БПЦ-БП предвиждането на прагове в конкретни суми не е добър законодателен подход, а следва да има

обективни критерии, така както е предложено в законопроекта на н. пр. Искрен Веселинов и група народни представители.

Извън това, поддържаеме принципното си становище, че това следва да става чрез Закона за държавния бюджет и е препоръчително да бъде спазен принципът на недискриминация на вероизповеданията.

Относно разпоредбите, отнасящи се до контрол върху счетоводствата на вероизповеданията следва да се има предвид, казаното по-горе в принципната ни позиция, т. е. ограничаване на контрола само относно държавната субсидия.

17.6. По §.7 по предложеното допълнение с две нови алинеи 2 и 3 в чл. 24 относно правното положение на гробищните паркове, следва да се има предвид, че в настоящото НС беше внесен Законопроект, който да урежда за пръв път на законово равнище материята за гробища, гробищни паркове, погребалната дейност, но законопроектът беше изтеглен за усъвършенстване, така че тези въпроси следва да се синхронизират с предстоящото обсъждане на законопроекта. Повече от препоръчително е по подобен законопроект да се проведе обществено обсъждане преди внасянето му в НС, защото материята за гробища, гробищни паркове, погребения засяга всеки човек, а сложността и обществената значимост на тази категория обществени отношения може да провокира сериозни обществени реакции.

17.7. По §.8. относно изцяло новото съдържание на предложението чл. 28, който урежда на законово равнище статуса на даренията на вероизповеданията, следва да се обърне внимание, че е изцяло концептуално объркан и следва да се има предвид казаното по-горе в принципните съображения, тъй като опасенията за получаване на дарения от чужди държави и юридически лица, включително и партии, може да се контролира във връзка с борбата с тероризма от специализираните органи, а не да се достига до законодателни предложения, които са противоконституционни, като например да се информира Дирекция „Вероизповедания“ за всяко дарение от местно физическо или юридическо лице, и то при условия и ред, определени от Дирекция „Вероизповедания“. Православните църкви съществуват основно от дарения, което означава, че имуществото ще се сведе до колапс и ликвидиране на църквата, ако името на всеки дарител се съобщава на изпълнителната власт. Това е груба намеса във вътрешните дела на Църквата и по-конкретно засяга вътрешно-организационния живот, който се отнася до начина на благодарност от страна на вярващите към Бога чрез пожертвования и дарения.

Светият Синод категорично възразява срещу подобно вмешателство в автономията на Църквата.

Тези нови регламенти няма да осъществят регулацията, която целят. Посоченото в ал. 2 на чл. 28, че не могат да се даряват средства за възнаграждения на персонал не затваря възможността за стимулиране на едно вероизповедание чрез дарение за осъществяване на много други негови дейности, свързани с благотворителност, разпространение на религиозни публикации, образование, социална дейност и др. Могат да се даряват и вещи, които са извън така определените „ средства ” в ал. 2 на

чл.28, които впоследствие да се превръщат в пари. Например тази норма може да бъде заобиколена чрез превеждане на сумата на българско физическо или юридическо лице или чрез създаването на българско търговско дружество в правна организационна форма на ЕООД или ЕАД от страна на чужди юридически лица и физически лица, а това няма как да бъде забранено.

Формулировката в новата ал. 2 на чл. 28 - че не могат да се даряват средства от чужди държави и лица за възнаграждения на персонал, е абсурдна. С норма на специален закон не може да се забрани на чужда държава или лице да прави дарение, тъй като няма как да се санкционира подобно поведение, още повече че касае публичноправни отношения. По-логична е следната редакция: „Забранява се приемането на дарения от регистрирани по този закон вероизповедания, които имат произход от чужда държава”, както и да се предвиди санкция за конфискация на подобно дарение, което бъде прието от вероизповедание, регистрирано на територията на Република България. Без предвидена санкция тази норма е мъртва. В ал. 3 на чл. 28 е предвидено даренията да се извършват от чужди държави и чужди физически или юридически лица след предварително разрешение от Дирекция „Вероизповедания” на МС. Кой следва да иска разрешението – чуждата държава съгласно този специален закон?!!! Ограничението за приемане на дарения би могло да важи само до чужди държави, а за юридическите и физически лица, важи, казаното по-горе в принципното ни становище.

Както е известно на обществеността, нормите, забраняващи закупуването на недвижима собственост от чуждестранни лица след приемането на Конституцията от 1991 г. беше заобиколена чрез създаването от страна на чужденци и чуждестранни ЮЛ на ЕООД-та по българското право, които купуваха недвижима собственост. Всеки един чужд гражданин или чуждестранно юридическо лице може да учреди или да участва в учредяването на юридическо лице по българското право. Следва да се има предвид и членството ни в ЕС, в който основни политики са – за свободно движение на хора и капитали.

В този смисъл, ако целта на закона е да се преустанови дотирането на вероизповеданията от чужбина, тя въобще няма да бъде постигната, тъй като регламентът предпоставя много възможности за заобикалянето му.

17.8. По §.9. във връзка с предложеното ново съдържание на чл. 29, който се отнася до правното положение на свещенослужителите и предложените критерии за възнаграждения, по принцип следва да бъде подкрепена, но ако се стигне до промени, уредбата може да бъде усъвършенствана с конкретни предложения във връзка с натрупали се проблеми в съдебната практика.

При регламентиран механизъм за определяне на субсидията в §.14 само за 2018 г. и при условие, че тя не може да бъде повече от 15 000 000 лв. на вероизповедание с оглед предвиденото в §.6 изменение с новата ал.5 на чл.21 от ЗВ, то не е понятно по какъв начин се обвързва така предвидения максимален размер на субсидията с определения размер на заплати на свещенослужителите и наетите лица по трудово и служебно правоотношение. Този регламент не дава гаранциите, афиширани в изменената ал.1 на чл. 29 с §.9, в която е посочено, че: „Максималните размери на основните месечни заплати, които се изплащат от държавната

субсидия на персонала, с изключение на заплатите на лицата в ръководните органи на вероизповеданията, не могат да надвишават: 1. Средната месечна заплата за педагогически специалист- за свещенослужителите; 2. Средномесечната заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в обществения сектор, съобразно данни от Националния статистически институт - за служителите в религиозните институции.“

Във връзка с предложеното съдържание на ал. 2 относно изискването за българско гражданство на свещенослужителите, следва да се припомни, че подобна норма вече е обявена от КС като противоконституционна по отгм. ЗИ.

Това предложение би довело до ограничаване на правото на митрополитите да ръкополагат свещенослужители въз основа на критериите на вътрешното (канонично) право на Църквата и би представлявало груба намеса на държавата във вътрешните дела на вероизповеданията. Ръкоположението на свещенослужител не може да бъде обвързано с гражданство, тъй като Църквата не е основана на национален, а на съборен принцип. В каноничното право на Църквата не съществуват национални църкви, а автокефални църкви. Категорично това изискване не може да бъде приложено и за епархиите на БПЦ-БП, чиито диоцез се разпростира извън границите на България.

18. По ЗИД на ЗВ с № 854 -01-35 от 09. 05. 2018 г. от Искрен Василев Веселинов и група народни представители. Във връзка с този законопроект ще изразим становище само относно тези изменения и допълнения, които не са с подобен предмет на вече посочените в законопроекта, внесен от Цв. Цветанов, К. Нинова и Карадайъ.

18.1. По §. 2. относно допълнение на чл. 5 с нова ал. 4 със следното съдържание „*правото на вероизповедание не може да бъде упражнявано с политически цели*“ **не е необходимо**, тъй като такава норма съществува в чл. 13, ал. 4 от Конституцията, която има пряко приложение, а и същата норма е възпроизведена в чл. 7, ал. 2, което обхваща и правото на вероизповедание. За понятията в чл.13 от Конституцията има задължително тълкуване на Конституцията от КС в Решението № 5 от 1992 г. задължителното тълкуване е възпроизведено в Допълнителните разпоредби на ЗВ.

18.2. По §. 3. относно изменения и допълнения в чл. 6 и по-конкретно на съответните места да се добави „при условия и реда по този закон“ намираме за излишно, тъй като това съдържание е подразбиращото се. Това е единственият специален закон, който урежда статуса на вероизповеданията, така че няма друг закон, за да стане обръкване. **Категорично възразяваме срещу изменението на т. 10 в чл. 6 по изказаните по-горе съображения против въвеждането на понятието „религиозен радикализъм“.** В този случай ал. 3, която се предлага е излишна, поради това, че това е съдържанието на сегашната ал. 3 та чл.7. (Съобр. с т. 6 от настоящото становище относно отгм. чл. 22 от ЗИ като противоконституционен.)

18.3. По §.4. относно изменение на чл.7 ал. 2, с което се предвижда след думата „институции“ да се добави: „духовните училища от системата на предучилищното и училищното образование и висшите духовни училища,

религиозните празници, ритуалите и събранията на вероизповеданието“ е обосновано с оглед нарастващата тенденция да се използват, включително и училищата за реализиране на определени политики. Следва да се има предвид, че често духовници са канени да правят водосвети и молебени на събития, които могат да бъдат тълкувани като политически, т.е. смятаме, че не е необходимо това изброяване, а е достатъчна конституционната забрана в чл.13, ал.3 и действащия чл. 7, ал. 2 на ЗВ.

За училищата и висшите духовни училища има подобни разпоредби в съответните специални закони (*По този параграф вж. аргументите ни в т.17.1 по-горе*).

Що се отнася до предвиденото изменение на ал. 3 от чл.7 в смисъл, че : „Ученията, вътрешната организация, проповедите, символите и обредността на вероизповеданията не могат да противоречат на българското законодателство.“ **Следва да се има предвид, че норма с подобно съдържание отменения Закон за изповеданията е обявена за противоконституционна** – вж. по-горе чл. 20, ал.1 от ЗИ/отм./, цитирана в т. 6 от настоящото становище. Тази императивна правна норма е лишена от смисъл, тъй като в българското законодателство липсва уредба, включваща ученията, вътрешната организация, проповедите, символите и обредността на вероизповеданията. Така изброени, те не се включват в предметния обхват на светското законодателство, поради което и не могат да му противоречат.

Предвиденото изменение на ал. 5 от чл. 7, с новата т. 3, както и новите алинеи 7-8, свързани с ограничаването на персоналия състав на изповеданията и този на ръководните им органи, е противоконституционно. Хората са членове на БПЦ и другите вероизповедания, без значение на тяхната националност, политическа принадлежност, управленските им функции, имотно състояние и пр.

Обръщаме внимание, че норма с подобно съдържание на ал. 8, според която „Участието на чужденци в проповеди, в дейности на набиране на средства, или в други дейности на религиозната общност или институция се осъществява след предварително съгласуване с Дирекция „Вероизповедание“ на Министерския съвет“ е отменена като противоконституционна - вж. чл. 22 от отм. ЗИ, цитиран в т. 6 от настоящото становище.

18.4. По §.5. относно създаването на нов чл. 7а. Приемането на подобна разпоредба е неприемлива в този и вид. Всяка от алинеите следва да се прецени с принципното ни становище по-горе. Една част от нормите на новосъздадения чл.7а са противоконституционни, а друга част преповтарят вече съществуващи регламенти в българското законодателство.

Като цяло за чл. 7а съответно се отнася принципната ни позиция и възражения, изложена в т. 8 и 9 от настоящото становище.

18.5. По §.6. следва да се имат предвид изказани съображения против по съответните параграфи, които се отразяват систематично в тази разпоредба.

18.6. По §.7. - Промяната в чл. 11 ал. 2, с която накрая се добавя: „а за проповедите и във всички останали случаи се използва задължително официалния български език“. **Този законов текст ще създаде непреодолим проблем за съвместното служение с представителите на поместените православни църкви и на междуцърковните отношения. Богослужението и проповедта не могат да бъдат разграничавани, защото са обусловени.**

Богослужебен език в БПЦ - БП е църковнославянският. В България има представителства и храмове на чужди православни църкви, където богослужения, проповеди и прочие се извършват на съответния език - гръцки, румънски, руски език.

18.7. По §.8. Изменението на чл.12 със създаването на ал. 2, в която е предвидено, че : „Не се допуска извършването на публични религиозни обреди в сграда или нейно помещение, които не са предназначени за извършване на религиозна дейност“ влиза в пряка колизия със свободата на вероизразяването, гарантирана с нормата на чл. 6 ал. 2 от Конституцията, както и с нормата на чл. 2 ал. 1 от ЗВ, даваща легално определение на правото на вероизповедание. Тази норма автоматично поставя забрана за осъществяване на частни и обществени богослужения, които се осъществяват по покана от православните християни, както в домовете им, така и в публични сгради. Що се отнася до нормата на новосъздадената ал.3 на чл.12, то тя принадлежи към тези безжизнени норми, неподвижващи подходяща санкция, и предоставящи възможност за злоупотреба с власт. Като такава се характеризира и новата ал.4, която е досегашната ал. 2 на чл. 12 с добавката, че: „В тези случаи вероизповеданията не могат да използват технически средства или звукови устройства, служещи за увеличаване на силата на звука, освен при провеждане на обществени прояви, празници и чествания.“

18.8. По §. 10 - §. 14 относно Глава трета „Регистрация. Заличаване на регистрация.“, с която концептуално си променят условията за придобиване на статут на юридическо лице от религиозна общност.

Св. Синод подкрепя по принцип промените, които се предлагат с измененията в тази глава.

Положително е предложението за минимален брой лица, които изповядват съответната религия, необходими за регистрацията на религиозната общност като юридическо лице.

Относно чл.14 а, ал.1, изказваме съмнение дали минималният праг от 300 физически лица е целесъобразен. Установената от 25 години демократична форма на управление в България създаде изключително благоприятни условия за разпространение на нови конфесии. С всяка измината година броя на регистрираните нови конфесии в България расте и в момента са много над 100. За сведение към 2008 г. в Австрия е имало признати 13 вероизповедания, в Кралство Белгия - 6, в Румъния -18.

Затова създаването на статут на религиозна институция следва да бъде много строго и точно регламентирано, поради което в тази част подкрепяме идеята за съществена промяна в ЗВ.

Вероизповедания в някои от европейските държави се регистрират, ако отговарят на няколко критерия – липса на заплаха на здравето и благоденствието на гражданите, дълбоки исторически корени в съответната страна, огромен брой членска маса (например в Румъния 0.1% от населението на страната - тоест около 22 000) и други критерии. В тази насока Народното събрание на Република България е осъществило законодателно проучване през 2008 г. на тема „Правен статут на религиозните общности“. Данните от проучването могат да бъдат изключително полезни за усъвършенстване на действащата правна уредба на режима на регистрация.

Важно е да се предвиди и адекватна законодателна уредба, свързана с развиване на религиозна дейност от групи, които избягват регистрацията като се обявяват за обединения, създаващи културни, информационни, екологични, методически центрове и други, чрез които получават пряк достъп до училища и други публични институции. В тази връзка считаме, че следва да се регламентират ефективни механизми за санкции на дейности на такива групи, свързани с малтретиране, сексуални злоупотреби, противозаконно задържане, робство, насърчаване на агресивно поведение или пропагандиране на расистки идеологии, данъчни измами, незаконно прехвърляне на капитали, трафик на оръжия или наркотици, нарушаване на трудови закони, незаконно практикуване на медицина, манипулация на личността с религиозни цели и др. В този смисъл следва да се съблюдава препоръка 1178 / 1992 на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа по въпросите на сектите и новите религиозни движения.

В чл.14 б, ал. 1 е предвидено към заявлението за вписване като абсолютно процесуално основание наличието на експертно становище от Дирекция „Вероизповедания“ към МС, за да бъде вписана религиозната общност като вероизповедание. Следва да се има предвид, че по сега действащия режим, предвиден в чл. 16 от ЗВ **съдът преценява дали да поиска такова експертно становище или не**. Аргументът е, че от разрешителен режим от страна на МС за възникване на юридическото лице на вероизповеданията по ЗИ от 1949 г. се преминава към нормативно-контролната система за възникване на юридическите лица на вероизповеданията чрез съдебна регистрация по сега действащия ЗВ. Предлаганият подход за задължително предварително експертно становище следва да бъде подкрепен, поради необходимостта от експертиза за същността на съответно верско убеждение.

Относно съдържанието на ал. 5 на чл. 14а по повод обжалването на мълчаливия отказ на дирекция „Вероизповедания“ по реда на АПК, следва да се има предвид, че досега регистърното производство е уредено по реда на ГПК пред СГС. Следва в този случай да се възприеме моделът на обжалване на отказа на Агенцията по вписвания при търговската регистрация пред съответния окръжен съд по реда на ГПК, за да не се раздвоява реда за вписване и обжалване при отказ по два различни режима – регистърно производство като вид охранително производство и административно производство по обжалване на отказите по един преюдициален въпрос, какъвто е мълчаливият отказ относно издаването на експертно становище.

18.9. По §. 15. относно новия чл. 20а поставя принципен въпрос, дали чрез съдържанието на тази разпоредба ще се проверят сега вписаните вероизповедания и ще се прекратят, защото всички няма да отговорят на новите изисквания на чл.16, тъй като са вписани по досегашния ред. На този въпрос вносителите следва да отговорят.

Следва да се съобразят принципните ни възражение във връзка с съответното препращане относно новото съдържание на чл. 7 и нов чл. 7а., като по този въпрос поддържаеме принципното си становище по т. 8 и т. 9 по-горе от настоящото изложение, а и вече изказани съображения по настоящия законопроект.

18.10. По §. 16 категорично е възражението ни относно съдържанието на новата ал. 2 на чл. 22 за деклариране на банковите сметки на религиозните институции пред Сметната палата. Съдържанието на тази норма е грубо погазване на конституцията и груба намеса в отделените от държавата религиозни институции. Това в тоталитарния режим не се е случвало спрямо Църквата и другите вероизповедания. Специалните закони при строго определени предпоставки и органи със специална компетентност могат да искат банкови сметки и тяхното разкриване.

18.11. По §. 18. относно чл. 26 относно забраната за участие в чуждестранно търговско дружество или юридическо лице е с проблемно съдържание, доколкото участието в тях е въпрос на съответното национално законодателство и такъв контрол е трудно осъществим. Търговското право е универсално. По българския ТЗ такива ограничения за чужди граждани и юридически лица не съществуват.

18.12. По §. 19 относно солидарната отговорност за нарушение по този закон на вероизповеданията и юридическите лица с нестопанска цел категорично възразяваме, тъй като такава правна конструкция в правото не съществува – да се носи изобщо солидарна отговорност за нарушения на закон. Солидарната отговорност е институт на гражданското право и се носи по силата на закона при поети общи имуществени задължения – вж. чл. 121 от ЗЗД.

18.13. По §. 20 предвиждащ изменение на чл. 28 във връзка с предоставяне на държавна субсидия на вероизповеданията. **Св. Синод подкрепя принципно това законодателно предложение. Въвежда се много по справедлив и обективен критерии за субсидия на вероизповеданията, както и за контрола върху начина на разходването ѝ в сравнение с другия законопроект, но не се регламентира точно, че този контрол трябва да обхваща единствено средствата от публичноправен произход. Следва да се съобрази и принципът за недискриминация.**

18.14. По §. 21 категорично е възражението ни по новите членове 28а и чл. 28б, съответно относно разпоредби, които са в грубо нарушение на Конституцията по съображения, изложени по-горе в т. I –III от настоящото становище и във връзка със съображения, изказани съответно по другия законопроект.

18.15. По §. 22 Подкрепяме по принцип разпоредбата на чл. 29, но без допълнението по ал. 2 относно изискването за българско гражданство на свещенослужителите и служители във вероизповеданията, като в този случай следва да се имат предвид отменените текстове от КС и съображенията ни, изказани по горе във връзка с подобна разпоредба в другия законопроект.

18.16. По §. 24 във връзка с изменението на чл. 35 предлагаме отпадане на т. 2 и т. 10 и 11 по изложените съображения по-горе, че изпълнителната

власт не може да осъществява контрол изобщо върху отделените от държавата вероизповедания. Дирекция „Вероизповедания“ може да осъществява контрол за спазването на закона, така, както е предвидено в т. 1 на този §.

18.17. По §. 26. относно легалните дефиниции в Допълнителните разпоредби. Извън категоричното ни възражение относно дефиницията за „религиозен радикализъм, е неприемливо и легалното дефиниране на понятието „политизация на вероизповедание“. Повече от ясна е както конституционната норма на чл.13, ал. 4 - *Религиозните общности и институции, както и верските убеждения не могат да се използват за политически цели.*“, така и действащите норми от ЗВ относно забраната за използване на вероизповеданията за политически цели, което е достатъчно общо формулирано, за да включва всичко, което се отнася до тази категория обществени отношения. Всяко изчерпателно изброяване в едно определение крие рискове от стеснително тълкуване. Следва да се има предвид съответно и Определение №1 на Конституционния съд от 17 март 2015 г. по к. д. 1 от 2015 г.